Dělníci na vinici

Javorník, 20. února 2011

Čtení: Žalm 103; Text: Mt 20, 1 - 16

V Bibli stále narážíme na to, že Boží spravedlnost je jiná než ta naše lidská. A i v životě se vždy znovu setkáváme s tím, že Bůh je obžalováván jako nespravedlivý soudce, jako ten, kdo nadržuje nepoctivcům, lenivcům, všelijakým tunelářům, a ti, kdo jsou na tomto světě poctiví pracanti, kteří dřou od rána do večera, tak ti spláčí nad výdělkem. Je to opravdu tak. Co my pokládáme za spravedlivé, to se na tomto světě většinou neděje. Většinou vidíme, jak se děje křivda, lajdáctví, nespravedlnost. A co je nejhorší, Bůh nejenže tomu nečinně přihlíží, on jakoby stál proti nám na straně všech těch zlodějů a lenochů, tedy na straně všech hříšníků. Že je to opravdu tak, to můžeme podepřít i textem z Bible. Zrovna to dnešní podobenství to takto říká.

Ovšem my zároveň máme v sobě tolik zbožnosti, že bychom si nedovolili Pána Boha obvinit z nějaké nespravedlnosti. A protože víme, že v roli hospodáře v tomto podobenství je Pán Bůh, tak se snažíme, jak to jen jde jej omluvit a vysvětlit, že právě takto jedná spravedlivě. Ale nedopadá to příliš přesvědčivě: Třebaže nad Biblí si to říci netroufneme, v životě i v nás samých zůstane potlačený pocit, že spravedlnost si představujeme jinak. Ano, jistě hospodář mohl být velkorysý i k těm posledním - ale ti, kteří pracovali celý den, ti si přece jen zasloužili o něco víc. To se přece musí v hodnocení člověka nějak promítnout, jestli je někdo pracant a druhý lenoch, jestli někdo pracuje jen osm hodin denně a někdo dělá samé přesčasy. A myslím, že je spravedlivé, aby ten, kdo je v práci od rána do večera, byl ohodnocen jinak než ten, kdo jde už po obědě domů. Přiznejme si, že v sociální politice cítíme dnes mnoho nespravedlnosti. Ale že by se i Pán Bůh jako vzorný hospodář choval takto nespravedlivě? Tomu se nám nechce věřit.

Ovšem nejenže všechny pokusy uhladit hospodářovo jednání vyzní nepřesvědčivě, ony jsou navíc zbytečné, protože jak se zdá, podobenství si zcela záměrně dává záležet na tom, aby nás vyprovokovalo, a hospodář sám v něm jedná provokativně. Už jenom tím, že se rozhodl, aby poslední byli vyplaceni nejprve, tedy před očima všech ostatních, tak aby ti první určitě viděli to, co budou jednoznačně považovat za nespravedlnost — a aby je to muselo pobouřit. Máme-li tedy pocit, že hospodář jedná nespravedlivě, máme přesně ten pocit, který v nás podobenství chce vyvolat. Řečeno vyostřeně: ten, kdo toto podobenství vypráví, se s námi chce pohádat o to, co je to Boží spravedlnost. Protože správně tuší, že naše představa se od jeho liší.

Nemyslete si, i my křesťané se vzájemně díváme na sebe, kolik kdo toho pro Pána Boha dělá a kolik cti si proto od nás zaslouží. Proto je i pro nás toto podobenství stejně aktuální, jako pro tehdejší posluchače. Může Pán Bůh odměnit i ty, kteří toho pro něj v životě moc neudělali? A jestliže je odmění, zůstane ještě spravedlivým Bohem? Máme mnoho důvodů cítit se ukřivděně, když Bůh přeje stejně i těm, kdo si celý život žili bez Pána Boha, nechodili do kostela, neplatili salár, nechodili na brigády a stejně pak nad jejich hrobem zní evangelium o Boží lásce a jeho odpuštění, o daru věčného života a vstupu do království Božího. A mohou takoví, kteří nikdy pro církev nehnuli ani prstem, být třeba účastni svaté Večeře Páně? A mohou mít všichni bez rozdílu církevní pohřeb? A to už vůbec nemluvím o tom, jak bychom si mohli představit, že se jednou v nebi setkáme se všelijakými kriminálníky, prostitutkami z E55 a já nevím s kým ještě. To přece nejde. Toto podobenství nás pobuřuje a zároveň s tím nás napadá mnoho otázek.

Také by nás možná mohlo zajímat, proč se někteří dali najmout na vinici Páně až tak pozdě? Vždyť Pán vinice vyšel už hned ráno, aby najímal do služby. Proč stáli na trhu celý den nečinně a nešli pracovat? To se jich nakonec ptá i sám hospodář. A jejich odpověď? „Nikdo nás nenajal.“ Jak to, vždyť jsme viděli jak hospodář co tři hodiny běhal na trh a najímal na práci. Je to od nich jenom nepodařená výmluva? Může být. Možná slyšeli už ráno, jak hospodář najímá. Ale třeba kalkulovali s tím, že může přijít někdo s výhodnější nabídkou. Nebo k nim hospodářovo volání nedolehlo. Nebo mu nevěnovali pozornost. Těch důvodů, proč se nenechali najmout může být spousta. Těch důvodů, proč se lidé nenechávají Pánem Bohem najmout do služeb Království Božího může být ještě víc. A často to jsou skutečně jenom výmluvy.

Ale všimněte si, podobenství vůbec neřeší otázku, proč se nedali najmout. Nešel jsi pracovat dřív, nevadí, pojď teď. Dokonce i v pět hodin, kdy je jasné, že v šest končí směna, a že už mnoho práce neuděláš. Přesto tě hospodář najímá. A tu už začíná být jasné, že hospodářovým cílem není najímat dělníky kvůli práci. Na vinici už mu mnoho platní nebudou. Ten hospodář musí mít zjevně jiný důvod, proč je zve. Ten důvod vyjde najevo na konci podobenství. On jim prostě chce dát mzdu, ať už toho udělali moc nebo málo. On prostě ví, že ti nádeníci tu mzdu tak nebo tak potřebují. Že ten denár na den je prostě nutná potřeba, bez níž by svoji rodinu neuživili. Hospodář zjevně ty dělníky nepotřebuje proto, že by se neobešel bez jejich pomoci. On je najímá pouze a jen proto, aby jim mohl zaplatit. Jak bláznivá je spravedlnost tohoto hospodáře. Jak pošetilé podnikání! Tomu ta lidská spravedlnost nemůže rozumět.

Bratři a sestry, v nás všech se něco bouří proti tomuto Božímu jednání. Vždyť je to velmi demoralizující slovo. I já jako kazatel si říkám: Takto nikoho nemotivuješ ke službě Bohu, k větší obětavosti, k pilnější práci pro Pána. To si pak každý řekne – když je to tak, tak nemusím vůbec nic dělat a stejně dosáhnu téhož, co všichni ti zbožní, kteří se pro církev tak angažují.

Jenže to má háček. Domyslete to podobenství. Takové vypočítavé uvažování není myslitelné v případě žádného z těch najatých nádeníků. Z nich totiž nikdo dopředu nevěděl, co hospodář zamýšlí na konci udělat. Pro všechny zúčastněné to byl šok. Ani ti, kteří se nechali najmout až na poslední chvíli, netušili, že dostanou celodenní mzdu. Právě naopak, to že se nechali najmout na jedinou hodinu, nebyla od nich žádná vypočítavost, ale naopak čin veliké víry. Oni vůbec nemohli počítat a jistě ani nepočítali s tak velkorysou odměnou. Oni se vlastně dali do služby, aniž by ještě něco valného od hospodáře čekali. Ale řekli si, že to zkusí. Že to snad ještě má cenu. Projevili tak větší víru, než ti, kdo pracovali od rána. Ti si ještě mohli myslet, že si přece svůj denár prací zaslouží. Ale ti poslední si to naprosto myslet nemohli. Byli odkázáni na pouhou milost hospodáře. Je jistě pravda, že se nechali najmout až poté, co jim možná nevyšla jejich kalkulace s potenciální možností lukrativnějších nabídek zaměstnání. V těch pět hodin už jim vlastně mnoho možností nezbývalo a nezbylo jim, než pozvání na vinici přijmout. Ale to nevadí. I to stačilo k získání odměny.

Ovšem jistě byli i takoví, kteří se za celý den nenechali najmout vůbec. Vlastně jediný důvod k tomu, že někteří dostali denár, byl v tom, že přijali pozvání. To je také jediný moment, na němž se lidé v podobenství dělili a dodnes dělí. Dělíme se na ty, kteří se najmout dali a kteří se najmout nedali. Kteří Bohu uvěřili a na ty, kteří Bohu neuvěřili. Jsme spaseni pouhou vírou. A tak ta víra je důležitější, než co jsme v životě pro Pána Boha kdy vykonali. On se bez naší pomoci klidně obejde. Ale škodní na tom budeme my. Není tedy lepší nechat se najmout, byť v kterékoliv chvíli svého života a zapojit se mezi dělníky Kristovy? A není to nakonec mnohem svobodnější rozhodnutí a radostnější motivace ke službě Bohu, než traumatizující tlak lidské záslužnické spravedlnosti? Ano, nemotivující je právě ta lidská, záslužnicky pojatá spravedlnost. Ta říká: Proč bys ještě chodil někam pracovat – už stejně nemáš nárok na žádnou odměnu! Ale i hodinu před koncem je možné nechat se najmout, dát se Bohu do služby a má to cenu. Má to svůj smysl. Bratři a sestry, nechte se najmout do služby Bohu, i když si myslíte, že tím už ničeho nedosáhnete. Pán Bůh oceňuje ochotu i toho nejposlednějšího služebníka Páně. Věřte, že to má cenu.

Modlitba: *Pane Ježíši, hle, stojíme zde a slyšíme, jak ty zveš k práci na Božím díle. A přemýšlíme, zda se máme nechat najmout. Děkujeme ti za ujištění, že i tenkrát, když už nemůžeme vykonat mnoho, tak má cenu zapojit se do práce. A dej, ať si nenaříkáme na ty, kteří se zapojí do tvého díla ještě méně než my. Amen.*